מגבונים לחים (baby-wipes) בשבת 1

נערך ע"י יחזקאל הרטמן

גמ' שבת דף קיא.-:

שמעון סבירא ליה [ג] והאמר רב שימי בר חייא משמיה דרב [1] האי מסוכרייא [ד] דנייתא אסור להדוקיה ביומא טבא בההיא אפילו

רש"י שם

שנת סמירא ליה כר' שמעון והא אמר כי: האי מסוכרייא. בגד טורכין בגרוח מפת של מרס מפני שאין הנקב שוה: אסור להדוקיה. בנקב משום סחיטה

תוס' שבת קיא: ד"ה האי

שבו אבל מ"מ אסור לסחוט לכי סחיט ליה מתלבן הבגד קלת והוי מכבס או משום מפרק כמו סוחט זיזים וענפים כדאמרי'

גמ' שבת דף מח. ורש"י שם

מוליד הדר חזייה דפרס דסתודר אפומיה דכובא ואגה נטלא עילויה [2] נזהיה רבה א"ל ר' זירא אמאי אמר ליה השתא חזית לסוף חזייה דקא מעצר ליה א"ל מאי שנא מפרונקא א"ל התם לא קפיד עילויה הכא קפיד עילויה:

רמב"ו שבת קיא:

הם דבריו בספר הישר ואין הלשון הזה מתוקן, אבל כך ראוי לומר כל סוחט פירות תולדת מפרק בצריך למשקין ושיעורן כגרוגרת ואין דישה אלא בגדולי קרקע כלומר בפירות וכיוצא בהן, והסוחט בגד תולדת צובע כדרך מלבן והוא נמי בכל שמכבס בין במים בין ביין כדאמרי' התם (ב"ק ק"ב א')

רש"א שבת קיא:

(קמ"א א') להדוקי אודרא אפומא דשישא, ורבינו תם ז"ל כתב בספר הישר דאין האיסור משום סחיטה דאם כן הוה ליה למימר לא ליהדק דילמא אתי לידי סחיטה וכדאמרינן התם לא ליהדוק אודרא אפומא דשישא אתי לידי סחיטה, אלא טעמא הכא משום דלמא מבטל ליה ומשוי ליה דופן כדאמרינן (קכ"ה ב') ליהדקיה שוייה דופן לקירויה, ועוד דתרי גווני סחיטה נינהו חד משום ליבון וחד משום מפרק, [וסחיטה] במים היינו משום ליבון דדרכו של בני אדם ללבן ולכבס כליהם במים, וההוא בין אזלי לאיבוד מים הנסחטים ובין לא אזלי לאיבוד אסור משום סחיטה, מאניה במיא ואתיא לידי סחיטה, אבל ביין ליכא משום סחיטה כדאמר בפרק תולין (לקמן קל"ט ב') מסננין את היין בסודרין, דאלמא לא חיישינן דלמא אתי לידי סחיטה כיון דאזיל לאיבוד, ואי משום ליבון לא מלבני אינשי כלים בשאר משקין דאדרבה מתלכלכין ולעולם איכא ריחא וחזותא, אבל כשאין הדבר הנסחט הולך לאיבוד איכא משום מפרק, והיינו דאסרינן לקמן בפרק תולין להדוקי אודרא אפומא דשישא דלמא אתי לידי סחיטה והשמן הנסחט נופל בתוך הכלי.

ר"ן שבת מא: מדפה"ר

קשה לפי שסחיטה זו אינה אב מלאכה אלא תולדה היא כעין מפרק שהוא תולדה דדש וטולטול לא דמי לדש אלא היכא שהוא צריך למשקה שהוא נסחט ממנה דהיכא שאינו צריך לו לא דמי לדש כלל ואמאי מיתייב הוה ליה כסחיטת כבשין דאמרינן לקמן בפרק חבית (קמה.) דלגופן מותר וכי תימא הרי מצינו איסור סחיטה אע"פ שאינו צריך למשקין הנסחטין דאמרינן לקמן בפרק אלו קשרים (קיג:) לעבר[2] זמנין דמתווסין מאניה במיא ואתי לידי סחיטה ובפרק חבית נמי תנן גבי אלונטית (לקמן קמז.) ולא [2]יצילנה בידו ומפרש בגמרא משום סחיטה וכן בפרק יום טוב שאל (ביצה יח.) גבי טבילת כלים מכל הני לא מיירא שבבר פירש רבינו תם ז"ל דתרי גווי סחיטה ניכוו חד תולדה דמלבן וחד תולדה דדש והסוח[2] תולדה דמלבן היינו דוקא בבגד המתלבן ומשקים המלבנין ואפשר שאף היין מלבן כדאמרינן התם (סוכה מ.) לאכילה ולא לכוסקה והסוח דהוי תולדה דדש אימתנו בכולהו משקין ובלבד שיהא צריך למשקין הנסחטין דומיא דדש והך מסוכריא משום סחיטה דמלבן אין בה שאכילו תמצא לומר אין מלבן וכדאיתינא מכל מקום אין המסוכרייתא מתלבנת אין דרך ליבון בכך ומשום סחיטה שהיא תולדה דדש נמי ליכא שהרי אינו צריך למשקין הנסחטין ממנה וכיון שכן אמאי אסור להדוקה. ע"ל דאין הכי נמי דמדאוריינהא לא מיתסר אלא מיהו כיון דקא סחיט משקין שדרך סחיטה בהן מיתסר מדרבנן:

רמב"ם פ"ט מהלכות שבת ומגיד משנה שם

אחד אורכו כמלוא רוחב הסיט כפול שהוא אורך ארבעה טפחים: **יא** המכבס [2]בגדים הרי הוא תולדת מלבן וחייב. והסוחט את הבגד עד שיוציא המים שבו הרי זה [1]מכבס וחייב. [2]שהסחיטה מצרכי כיבוס היא כמו שההגבסה מצרכי הבשול. ואין סחיטה

יא המכבס בגדים הרי זה תולדת מלבן וחייב וכו'. זה מוכיח בהכרח מקומות. ופיכ' רבינו שהוא תולדת מלבן ופשוט הוא: הסוחט את הבגד וכו'. בהכרח מקומות למה אמי לידי סחיטה ופירשו ופירשו קצת המפרשים ז"ל שהסחיטה בבגד יש בה שני פנים האחד כשהיא ממיס שהבגד בסחיטה זו מתלבן וזו היא תולדת המלבן והשני כשהיא משאר משקין כגון יין ושמן שאין הבגד מתלבן בהן ואקורה מפני תולדת הדש לפי שהוא מפרק ומוציא המשקין המסוכלנין וזו אינה אסורה אלא כשהמשקין היוצאין אינן הולכין לאבוד. ולזה נראה שעושה דעת הרשב"א ז"ל אבל הרמב"ן ז"ל כתב סוף פ' שמונה שרצים כך ראוי לומר בכל סוחטו פירות תולדת מפרק בצריך למשקים ושיעורן כגרוגרת ואין דישה אלא בגדולי קרקע כלומר בפירות וכיוצא בהן. והסוחטו בגד תולדת לובע כדרך מלבן והוא נמי בכל שמכבס בין במים בין ביין כדאמרינן התם לאכילה ולא לבשיכה ולא לכוסקה הבגד בכך מעט ושיעורו כמלא רוחב הסיט כפול כמותן ונפרוש ג' על ג' כשיעורן להוצאה וכענין הזה כתב הרב משה הספרדי ז"ל: ואינו בתוספתא המכבס והסוחטו מלאכה אחת כי שמעתא בנו של ר"י בן ברוקה אומר לנעשים שבירושלים קבעו סחיטה מלאכה בפני עצמה ע"ל וכן דעת רבינו וכמ"ש: ואין סחיטה בשער וכו'. פרק מפנין (שבת קכ"ח:) רבה ור"י דאמרי תרוייהו אין

רמב"ם פכ"ב מהלכות שבת

בכותל. אבל מראה שאינה של מתכת מותר לראות בה אפילו אינה קבועה: **טו** המכבס חייב משום מלבן. והסוחט כסות חייב מפני שהוא [1]מכבס. לפיכך אסור לדחוק מטלית או מוך וכיוצא בהן בפי האשישה וכיוצא בה כדי לסתמה שמא יבא לידי סחיטה. *ואין מקנחין בספוג אא"כ יש לו בית אחיזה שלא יסחוט. ואין מכסין חבית של מים וכיוצא בה בבגד שאינו מוכן לה גזירה שמא יסחוט:

השגת הראב"ד

*ואין מקנחין וכו'. כתב הראב"ד ז"ל הגרפסים

שולחן ערוך סי' ש"כ

טו [ג] **אסור לפרום סודר** [ד] **על פי החבית** [ה] **וליתן על גביו הכלי שדולים בו שמא יבא לידי סחיטה אבל בגד העשוי לפרום עליו מותר שאינו חושש עליו לסחטו:**

טז [ו] **אסור להדק מוכין בפי פך שיש בו משקין** [ז] **משום** (יח) **סחיטה:**

יז [ח] **ספוג אין מקנחין בו אלא אם כן יש בו בית אחיזה יפו** [כה] **גזירה** [ט] **שמא** (יט) **יסחוט:**

יח חבית שפקקו בפקק של פשתן לסתום (*) **נקב שבדפנה שמוציאין בו היין** [1] [כו] **יש מי שמתיר [להסירו]** [מז] **אף על פי שאי אפשר שלא יסחוט והוא שלא יהא תחתיו כלי דכיון שאינו נהנה בסחיטה זו** [מז] **הוי כ פסיק רישא** (פירוש, איסור נמשך בהכרח מדבר מה כמו המות הנמשך בהכרח מהתזת הראש, ערוך ערך פסק (הראשון)) **דלא ניחא ליה ומותר** [1] **וחלקו עליו ואמרו דאף על גב דלא ניחא ליה כיון כא דפסיק רישא הוא** (כ) [כז] **אסור** [ז] **והעולם נוהגים היתר בדבר** [ח] **ויש ללמד עליהם זכות דכיון שהברזא ארוכה חוץ לנעורת ואין יד מגעת לנעורת מותר** [כח] **מידי דהוי כב אספוג** (פירש הערוך ערך ספג (הראשון)) ספוג הוא על ראש דג אחד גדול שבים ובשעה שמרים ראשו להסתכל בעולם יורד אותו הספוג על עיניו ואינו רואה כלום ולולי זה לא היתה ספינה ניצולת מפניו) **שיש לו בית אחיזה** [ט] **(יב)** [כט] **ולפי שאין טענה זו חזקה ויש לנמנם בה טוב להנהיגם כג שלא יהא כלי תחת** (כא) **החבית בשעה שפוקקים הנקב: הגה** ועיין לעיל סימן ש"מ (ה*) עוד מדיני סחיטה:

שולחן ערוך סי' ש"ב

ט [ט] **מותר ליתן מים על גבי מגעל** (כ) **לשכשכו אבל לכבסו** [ל] **דהיינו שמשפשף צדו זה על צדו זה אסור** [ט] **אבל בגד** [לא] **שיש עליו** (יג) **לכלוך** [לב] **אסור יח אפילו לשכשכו** [לג] (כא) **דזחו כיבוסו** [לד] **אלא מקנחו בסמרטוט** [ט] **בקל** [לה] **ולא בדוחק פן יסחוט: הגה** [לו] (כ) **ובגד שאין עליו לכלוך מותר לתת** (כב) **עליו מים מעוטים יט ולא מרובים** (ג) **שמא יסחוט** [לז] **כ** [לח] (ג) **ויש אוסרים בכל ענין:**

טי"ז סי' ש"כ סי"ק יב

מדרבנן מאדים הבגד. ועוד יש בסחיטה משום תולדה דדש ומפרק, ואין איסור אלא בניחא ליה במאי דנפיק מיניה, כמו בדש ומפרק, אלא שלגזיעה האמרוהה דכאן אסור על כל פנים מדרבנן אפילו אלא ניחא ליה. ומשום הכי אם נשפך שכר או שאר משקים שאינם מלבנים על המפה שעל השלחן והוא רוצה לנקותו, על כל פנים לא ישפוך משם תוך כף אחת ונשפוך לתוך, דאף על גב דיש לחינה לאיבוד מכל מקום כאן בשעה שהוא שופך תוך הכף עושה איסור גמור, והוה תולדה דמפרק, וזה הכל מודים לאיסור. ולא יועיל מה שישפוך אחר כך הכף לתוך, דזהו מעוות לא יוכל לתקון. אלא נכנסין יש היתר לדחות על המפה ונגרור על ידו המשקה שנשפך על המפה ויזוז לאיבוד, רק [ז] שלא יגרור בכח דאם לא כן עניך איסור לדרבנן על כל פנים לדעה האמרוהה, ולריך להסיר מה שיוכל להזהר. אבל אם מים או יין לבן נשפך על המפה לגרור אפילו בנסיון, דהוה מכבס, כן נראה לענ"ד כזה:

שולחן ערוך סי' ש"א

מו [ט] [קד] **בגדים השרויים במים** [קה] **אסור לנגבם נז סמוך לאש: הגה** [קלא] **נח** [קו] (כ) **ואסור לטלטלם שמא יבא לידי סחיטה והוא** (קז) **שמקפיד על** [קלב] מימיו

ביאור הלכה סי' ש"ב סעי' י

עלמא שרי, ועיין: * דלא אמרינן וכו'. ואפילו אם היה איזה לכלוך על המטפחת שרי, הואיל והניגוב דרך לכלוך הוא [פמ"ג]. והנה לענין רחיצת תינוק ביום־טוב במים חמין, שבחול דרך הוא להציע מתחתיו המטפחת [הווינדלע"ן[1]] בעריבה שרוחצין אותו בה, שאי אפשר לרחוץ תינוק קטן בלא זה, וביום־טוב הלא יש בזה איסור כיבוס, דשורה אותה במים, אך אי אפשר לרחוץ בלא זה, יש להתיר באופן שיהיו הווינדלע"ן נקיים מכובסים, דלדעה הראשונה אין בהם משום כיבוס, ואף לדעת היש אוסרין אף בנקיים, אפשר דדרך לכלוך הוא, ואף אם נימא דאין זה דרך לכלוך, מכל מקום כיון דנקיים הם בוודאי אינו רוצה כלל בכיבוסן וכל כוונתו רק כדי להציע תחת התינוק, והוי הכיבוס מלאכה שאינה צריכה לגופה דאינו אסור לכמה פוסקים אלא מדרבנן, ותינוק זה הוי כחולה שאין בו סכנה אם הוא רגיל ברחיצה, דיש להתיר איסור דרבנן בשבילו. ומטעם זה אין לאסור משום שמא יסחוט, כיון דדיינינן ליה כחולה, ובלבד שיזהר שלא יסחוט. והנה הפרי־מגדים רצה להתיר בשעת הדחק אף במלוכלכים משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, דאין כונתו בשביל הכיבוס רק להציע תחת הקטן. ולא נהירא, דמלוכלכים ניחא ליה הכיבוס, ובחול דעתו שיסחטם אחר רחיצת הקטן וינגבם ויהיו מכובסין, אם־כן כונתו בשביל כיבוס גם־כן ואין זה מלאכה שאין צריכה לגופה. ומכל מקום על־ידי אינו־יהודי יש להתיר נתינת הווינדלע"ן[1] למים; ואפילו אם הם נקיים ומכובסים, טוב שינתן לתוך המים על־ידי אינו־יהודי אם באפשר, כן נראה לענין דעתי. ועיין לעיל מה שכתבנו בסימן שא סעיף מה וסעיף מו אודות ניגוב: